

Hug Roger III retorna al Pallars

Text: Ferran Rella Fotos: CC Pallars Sobirà, Museu d'Història de Catalunya

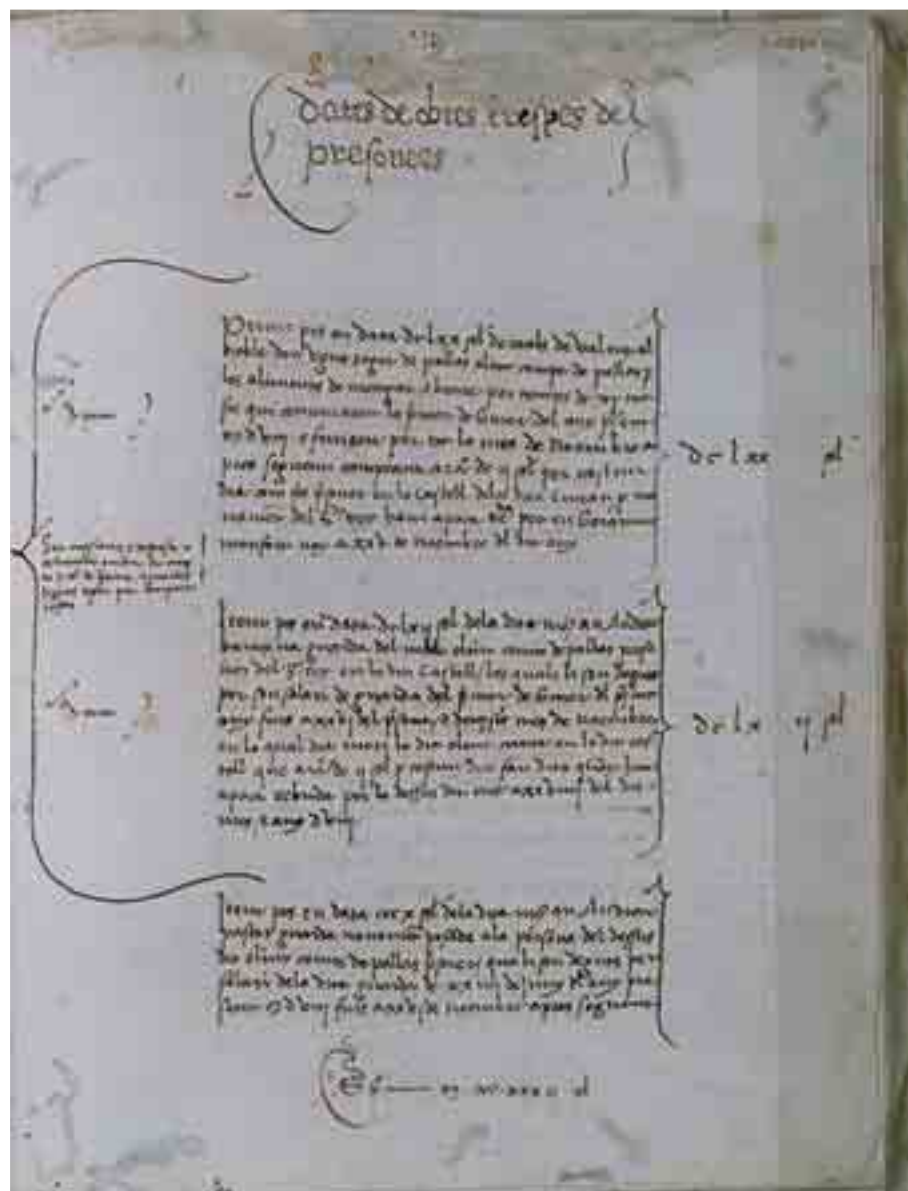
“El senyor de les muntanyes que perseguia
el somni d'un Estat pirinenc”

Hug Roger III, el darrer comte de Pallars –la més duradora de les nissagues comtals–, conestable reial i capità dels exèrcits de la Generalitat en la llarga guerra civil catalana del 1462 al 1472, defensor esforçat dels interessos de la terra i de les institucions del país, el noble que havia gosat importunar la monarquia autoritària de Joan II i del seu fill Ferran II, el comte que havia somiat un Estat pirinenc, moria trist, abandonat i malalt, al castell reial de Xàtiva el 26 de novembre de 1508. I, malgrat tot aquest llarguíssim *curriculum vitae*, la figura d'Hug Roger ha estat la d'un personatge pràcticament oblidat, perdut entre els plec de la història i aquí la historiografia catalana faria santament de recuperar, tal com pretén l'exposició "Muntanyes en rebel·lia. Hug Roger III i la fi de Catalunya comtal" que finalment descansa al Pallars.

Passa sovint que la història bandeja protagonistes indiscutibles, de vegades herois, d'altres gent senzilla que la piconadora dels fets històrics ha esclafat sense miraments. Han estat figures d'una actitud remarcable, d'un posat altiu i ferm, gent de pedra picada, defensors abrandats d'una causa perdedora que els ha conduït cap a l'infortuni personal, familiar i finalment pairal. Personatges incòmodes, bescantats, ignorats i oblidats voluntàriament per les forces triomfadores. El nostre comte n'és un. I és que la comprensió d'un personatge històric no és fàcil. La vida, les circumstàncies que el van menar a actuar d'una determinada manera agafen viarany diversos segons l'enfocament. La personalitat d'Hug Roger, darrer comte de Pallars, hauria hagut de deixar una petjada transcendent sobre el llençol de la història de Catalunya.

De fet, aquesta significació és la que hauria volgut tenir el comte. Més d'un cop m'he imaginat el nostre heroi presoner immòbil, tenia foc a les cames, segons diuen les cròniques. Els ferros, les cadenes que el subjectaven li impedien la correcta circulació de la sang, l'ompliren de nafres i l'abocaren a una mort anunciada d'ençà que el Gran Capitán el féu presoner mentre era governador del Castell Nou de Nàpols. En la penombra trista de la cel·la del castell de Xàtiva el comte planyia la dissort, fitava, ferit de mort però altiu, la història i ens interrogava: *mi-reu-me ara, veieu aquests ossos que ja no m'aguanten la còrpora? Aquesta pell flàccida mig coberta per quatre parracs, aquestes cames nafrades que ja no caminen, aquesta cara escolorida, clivellada pels solcs de la tragèdia, aquest ulls enfonsats i tristos que us observen des d'un altre món perquè han*

Itinerari de l'exèrcit reial durant la guerra del Pallars (1484-1487) i comptes de despeses de manutenció, cura i enterrament del comte Hug Roger III durant el seu captiveri al castell de Xàtiva des del 1503 fins al 1508, any de la seva mort.

perdut l'alegria de viure sabedors que mai més no podran talaia les muntanyes estimades? Contempleu aquesta desferra. Observeu bé el senyor de les muntanyes que perseguia el somni d'un Estat pirinenc. Esguardeu com pot transformar-se un cabdill orgullós que ha defès fins al darrer seguill de vida, la seua terra, la seua gent, les seues lleis, les seues institucions... Ai ingrats, així han pagat els meus serveis. Quants anys hauran de passar perquè la terra recobri el tremp? Perquè es faci justícia als herois? Potser arribarà el dia que algú em retornarà la paraula de nou, em restituirà el gest, m'empenyerà cap a l'acció i em farà de nou protagonista?

I si ho féssim, i si recuperàvem la seua memòria i fóssim fidels al seu llegat? El Pallars Sobirà, primer per mitjà del Consell Cultural de les Valls d'Àneu i més endavant amb l'ajuda inestimable del Consell Comarcal del Pallars Sobirà i darrerament amb la incorporació al

projecte de restitució de la memòria comtal de l'Ajuntament de Sort, fa gairebé una quinzena d'anys que treballa pausadament per ser fidels a aquelles expressions imaginàries del darrer comte de Pallars i que ha tingut el moment àlgid el 2003, aniversari de l'empresonament a Xàtiva d'Hug Roger III (vegeu Publicacions per saber-ne més). Perduda la guerra del Pallars del 1484 al 1487 que posaria fi al somni d'Hug Roger III i que a més comportaria la pèrdua de les dignitats nobiliàries i l'ensorrada de la vella casa comtal del Pallars. A partir de llavors esdevindria el comte fugitiu i la monarquia vencedora i els seus enemics de l'ànima, els Cardona, el convertirien en l'enemic públic número u. L'any 1491 es reblaria el clau de la ignomínia. Se li incoava el procés intransigent i venjatiu que acusaria els Pallars del pitjor crim, el de lesa majestat, i que tancaria de cop la porta a qualsevol intent de recuperació de les dig-

nitats comtals. El comte escàpol per força no aparegué, és clar, al requeriment dels jutges que el van condemnar a mort. Des de llavors s'han escolat gairebé cinc-cents anys. I ara ha arribat el moment de redreçar el tort cridant de nou el comte a declarar. Era de justícia.

"Muntanyes en rebel·lia. Hug Roger III i la fi de la Catalunya comtal", que va inaugurar-se solemnement el maig de 2006 al Museu d'Història de Catalunya, propicia el retorn del comte al seu Pallars estimat i enceta una nova etapa que convertirà Hug Roger III, des del castell de Sort, en l'eix vertebrador d'un projecte patrimonial i cultural engrescador.●

D'INTERÈS

Consell Comarcal del Pallars Sobirà

C/ Del Mig, 9-17 25560 Sort

Tel. 973 62 01 07

www.pallarssobira.info

Amb aquesta exposició que ja es pot veure a Sort (a la nova oficina de turisme), Hug Roger III torna a la seva terra mitjançant un projecte engrescador.

PUBLICACIONS PER SABER-NE MÉS

TÍTOL	AUTOR	TÍTOL	AUTOR
Senyor en les muntanyes. Procés polític a Hug Roger III, darrer comte de Pallars. 1491	Ferran Rella, editor. Articles de Joan Busqueta, Jordi Bolós, Josep Bringué, Jaume Fernàndez, Jaume Ribalta i Josep M. Vila.	Del Pallars a Xàtiva de la mà d'Hug Roger III i Felip V. Lliçons d'Història.	Ferran Rella.
De la Glòria a l'Ocàs.	Joan Busqueta, Jordi Bolós, Josep Bringué, Jaume Fernàndez, Jaume Ribalta i Ferran Rella.	Els darrers dies d'Hug Roger III.	Agustí Ventura Conejero.
Pallars independent.	Ferran Rella.	Hug Roger III, el darrer comte del Pirineu.	Margarida Arizeta, Assumpció Cantalozella, Joaquim Carbó Carbó, Andreu Loncà i Ferran Rella.
Hug Roger III, darrer comte de Pallars. De l'home al mite.	Ferran Rella.	Hug Roger III, comte de Pallars: un guerrer a la Catalunya del segle XV.	Jordi Bolós.
Hug Roger III i la fi de la Catalunya comtal.	Cisco Farràs.	Muntanyes en rebel·lia. Hug Roger III i la fi de la Catalunya comtal.	Museu d'Història de Catalunya.
Hug Roger III, un rebel indomable.	Núria i Oriol Garcia Quera	Hug Roger III.	Assumpció Cantalozella.

Hug Roger III vuelve al Pallars

Hug Roger III, el último conde de Pallars, condestable real y capitán de los ejércitos de la Generalitat en la larga guerra civil catalana de 1462 a 1472, defensor esforzado de los intereses de la tierra y de las instituciones del país, el noble que había osado importunar la monarquía autoritaria de Joan II y de su hijo Ferran II, el conde que había soñado un Estado pirenaico, moría triste, abandonado y enfermo, en el castillo real de Xàtiva el 26 de noviembre de 1508. La figura de Hug Roger ha sido la de un personaje prácticamente olvidado, perdido entre los pliegues de la historia. La personalidad de Hug Roger, último conde de Pallars, hubiese tenido que dejar una huella trascendente sobre la historia de

Cataluña. El Pallars Sobirà, primero a través del Consejo Cultural de las Valls d'Àneu, después con la ayuda inestimable del Consejo Comarcal y últimamente con la incorporación al proyecto de restitución de la memoria condal del Ayuntamiento de Sort, hace ya años que trabaja en recuperar la memoria histórica de Hug Roger III, que ha tenido su momento álgido en el año 2003, aniversario de su encarcelamiento en Xàtiva.

Perdida la guerra del Pallars, del 1484 al 1487, ésta pondría fin al sueño de Hug Roger III y además supondría la pérdida de las dignidades nobiliarias y el hundimiento de la vieja casa condal del Pallars. A partir de entonces se convertiría en el conde fugitivo y la

monarquía vencedora y sus enemigos del alma, los Cardona, harían de él el enemigo público número uno.

En el año 1491 se le incoaba un proceso intransigente y vengativo y se cerraba la puerta a cualquier intento de recuperación de las dignidades condales. Hug Roger III era condenado a muerte.

“Montañas en rebeldía. Hug Roger III y el fin de la Cataluña condal”, que se inauguró en mayo de 2006 en el Museo de Historia de Cataluña, propicia el retorno del conde a su Pallars querido y abre una nueva etapa que convertirá Hug Roger III, desde el castillo de Sort, en el eje vertebrador de un atractivo proyecto patrimonial y cultural. ●

Hug Roger III returns to Pallars

Hug Roger III, the last count of El Pallars, was a constable to the crown and a captain of the armies of the Generalitat in the Catalan Civil War, which lasted from 1462 to 1472. In that combat, he was forced to defend the interests of the territory and the institutions of his country. This noble warrior, who had dared to challenge the authoritarian rule of Joan II and his son Ferran II, had dared to dream of a separate Pyrenean state, but was to die, sad, ill and abandoned at the royal castle of Xàtiva on 26th November 1508. Hug Roger was a character who had been virtually forgotten by history, but first through the work of the *Consell Cultural*

(Social Council) of the Valls d'Àneu, then with the inestimable help of the *Consell Comarcal* (District Council), and finally with the support of the *Ajuntament* (Local Council) *de Sort*, El Pallars Sobirà developed a project that has helped to recover the historic memory of Hug Roger III.

Losing the war of El Pallars, which lasted from 1484 to 1487, not only effectively put an end to the dream of Hug Roger III, but also signalled the loss of his noble titles and the end of the historic residence of the counts of El Pallars. From then on, the count became a fugitive and the triumphant monarch and Hug's sworn enemies, the Cardona family,

made him public enemy number one. In 1491, the culmination of an intransigent and vindictive process finally closed the door on any possibility of him attempting to recover his noble titles and Hug Roger III was effectively condemned to death.

The exhibition “The rebel mountains: Hug Roger III and the end of the counts of Catalonia” first opened in May 2006 at the History Museum of Catalonia. It now allows the count to return to his beloved Pallars and opens the doors on a new period which, from its base at the castle of Sort, will make Hug Roger III the central axis of an attractive cultural and heritage project. ●